

Stockholms
stad

**Enskede-Årsta-Vantör
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
April 2018**

stockholm.se

Innehåll

Inledning	4
Lokal lägesbild	8
Förebyggande arbete.....	9
Förhinderande arbete	14
Samverkan	16
Kompetenshöjande åtgärder/insatser.....	17
Uppföljning	18
Bilaga 1 Rutin	19

Inledning

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak. Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den som inom en extremistisk miljö begår brott för sin sak, eller stödjer att ideologiskt motiverade brott begås, har tagit sig rätten till tolkningsföreträde och anser sig agera med ett ärofyllt uppdrag där målet är det som de själva uppfattar är det bästa för samhället. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² Stadens arbete mot våldsbejakande extremism ska stärkas med utgångspunkt i de beslutade riktlinjerna.³ I riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanerna är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Stadens insatser mot våldsbejakande extremism har särskilt hög prioritet inom stadens arbete för att förebygga kriminalitet.

Denna lokala handlingsplan kommer omfatta åtgärder som stadsdelsförvaltningen äger rådighet över. Genom samverkan och påverkan i form av initiativ och förslag riktade till andra bestämmande instanser är förhoppningen att förbättringar och förändringar ska kunna realiseras även inom områden där förvaltningen saknar egen bestämmanderätt.

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17 och 20

² Dnr 155-943/2015

³ *Ett Stockholm för alla. Budget 2017*, s 14

Definitioner

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande – handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Extremism – rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politiken och uppnås genom demokratiska processer, accepteras inte. Extremism används också för att beskriva företeelser där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med Säkerhetspolisens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk.⁴

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa

⁴ Säkerhetspolisens 2017 s,30-1

sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.⁵

Enligt Säkerhetspolisens bedömning har den autonoma miljöns förmåga minskat under de senaste åren. Detta till trots bildades under 2017 ett nytt nordiskt autonomt nätverk. Detta nätverk kan i förlängningen lägga grunden för ytterligare organisering.⁶ Utöver opinionsbildande yttringar och aktiviteter använder individer med koppling till den autonoma miljön också systematiskt och regelbundet våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁷

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön). Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.⁸

Enligt Säkerhetspolisen har aktiviteten i vit makt-miljön ökat gradvis i Sverige under flera år. Aktiviteterna är främst av opinionsbildande karaktär på offentlig plats. Vid sidan om de opinionsbildande aktiviteterna använder individer inom vit makt-miljön regelbundet och systematiskt våld, hot och trakasserier för

⁵ Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser*

⁶ Säkerhetspolisen 2017 s.34

⁷ Säkerhetspolisen 2017 s.63

⁸ Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser*

att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag, sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁹

Våldsbejakande islamistisk extremism

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor.

Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. Det västerländska demokratiska styrelseidealet, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen.

IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.¹⁰

⁹ Säkerhetspolisen 2017 s.63

¹⁰ Försvarshögskolan 2017-06-28

Säkerhetspolisen bedömer att ensamagerande gärningsmän med en våldsbejakande islamistisk ideologi i dagsläget utgör det största hotet.¹¹ Antalet personer som attraheras av det ideologiska budskapet bedöms ha ökat under de senaste åren¹² och Sverige anses vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terrororganisationer.¹³

Lokal lägesbild

Alla stadsdelsnämnder ska tillsammans med polisen ha aktuell kunskap om läget avseende våldsbejakande extremistiska rörelser. Lägesbilden kring våldsbejakande extremism har tagits fram tillsammans med lokalpolisen och andra berörda aktörer.

Från lokalpolisen har förvaltningen fått information om att förekomst av de tre extremistiska miljöerna fortsatt finns inom Enskede-Årsta-Vantör. Polisanmälningar avseende brotten hets mot folkgrupp och ofredande finns där högerextrema grupper är misstänkta. Lokalpolisen bedömer att det från våren fram till valet sannolikt kommer att vara en ökad politisk aktivitet i stadsdelsområdet av grupper på den extrema högerkanten och med det brukar följa motreaktioner från den autonoma vänstermiljön.

För att ytterligare bilda sig en uppfattning om vilka tecken på extremism som finns inom Enskede-Årsta-Vantör har en förnyad enkätundersökning gjorts 2018. Enkäten har skickats till alla enheter inom förvaltningen, dvs förskola, fritid, socialtjänst, och äldreomsorg, samt till fastighetsägare och trossamfund. Totalt har svar från 32 verksamheter kommit in. Det framgår i enkätsvaren att av de verksamheter som svarat har ett fåtal kommit i kontakt med personer som uttryckt extremistiska åsikter. Ett trossamfund vittnar om att de alltid bemöts av extremism med benägenhet att ta till våld och hat när de har uttalat sig positivt om invandring. Några rapporterar, liksom förra året, att de har sett skadegörelse i form av klotter och klistermärken, företrädesvis med högerextrem inriktning, inom stadsdelsområdet. De allra flesta svaren visar att verksamheterna inte har kommit i kontakt med några tecken på våldsbejakande extremism. Samtidigt finns personal som menar att bristande kunskaper om tecken på extremism och avsaknad av

¹¹ Säkerhetspolisen 2017 s.46

¹² Säkerhetspolisen 2017 s.34, 63

¹³ Säkerhetspolisen 2017 s.46

språkkunskaper gör att personal missar många uttryck för extremism i vardagen.

Annan statistik från stadens olika förvaltningar och bolag, samt polisen, visar att det fortsatt förekommer klotter och klistermärken, företrädesvis med högerextrema budskap, inom hela Enskede-Årsta-Vantör.

Medarbetarna i den förvaltningsövergripande gruppen uppger att det inom enheterna finns fortsatt behov att synliggöra hur det främjande och förebyggande arbetet ska bedrivas inom våra verksamheter, vilka frågor som kan ställas för att upptäcka, mer kunskap för att kunna upptäcka/känna igen tecken på våldsbejakande extremism när personalen kommer i kontakt med det, samt för att veta hur de då ska agera.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring kriminalitet och en våldsbejakande mansroll skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och bedrivs redan i stadsdelarna – i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten samt genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är mycket komplex. Generellt rör det sig alltid om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och arbete eller sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns god tillit, jämlikhet och delaktighet.

Förvaltningens viktigaste del i detta är att utjämna de ekonomiska och sociala skillnader som finns inom stadsdelsområdet och i förhållande till staden i övrigt. I det lokala utvecklingsprogrammet, LUP, lyfts de mest utsatta stadsdelarna fram och åtgärder finns för att stärka dessa områden. I övrigt ska förvaltningen arbeta för att stärka de demokratiska värderingarna genom att arbeta med

jämställdhet, hedersproblematik, normkritik, HBTQ- frågor, antirasism mm. Exempel på sådana åtgärder är:

- Arbetet med jämställdhet och normkritik i förskolan
- Förskolans arbete med likabehandlingsplaner och värdegrund. Det är viktigt att fortsatt arbeta för att en hög andel av barnen ska gå i förskola.
- Jämställdhetsarbetet som genomsyrar alla stadsdelsförvaltningens verksamheter
- Machofabriken – arbete med maskulinitetsnormer inom fritidens verksamhet
- Utbildningar i hedersproblematik för personal inom förvaltningen för att kunna upptäcka och stötta de som utsätts.
- Våldsförebyggande arbete enligt modellen MVP (Mentors in violence prevention) tillsammans med skolan
- Våldsförebyggande arbete i förskolorna i Rågsved och Hagsätra.
- Föräldrastödskurser såsom ABC –Alla barn i centrum, KOMET, Föräldraskap i Sverige samt den öppna föräldramottagningen.
- Arbetet med ungas organisering.
- Dialogarbete för att öka människors delaktighet i samhällsutveckling och beslutsprocesser. Exempel för 2018 är dialogarbetet kring parken Hagdalen i Hagsätra-Rågsved och medborgardialog om uppväxt fri från våld i Östberga.
- Förvaltningens Community centers som arbetar med unga vuxna kan fånga upp oroande beteenden och ge stöd samt vid behov länka vidare.
- Ett av medborgarkontorets uppdrag är att informera om hur vårt demokratiska samhälle är uppbyggt och därigenom stärka de demokratiska värderingarna, samt att vara en länk mellan medborgare och myndigheter.
- Feriearbete för ungdomar.
- Genom nya riktlinjer för föreningsbidrag säkerställa att de bidrag som ges når både flickor och pojkar, män och kvinnor samt att verksamheten vilar på en demokratisk grund.

En viktig förebyggande åtgärd är att arbeta enligt Stockholms stads program mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Det är viktigt att löpande informera om och följa upp att alla verksamheter rapporterar in skadegörelse såsom klotter och klistermärken med extremistiska budskap i incidentrapporteringssystemet IA.

Det behövs även mer kunskap om problematiken hos medarbetare i alla verksamheter, både inom staden och hos andra aktörer, för att personal ska kunna se tecken på och förekomst av extremism. Inom ramen för fortbildning av personal ingår att ta del av Socialstyrelsens utbildningspaket som tydliggör hur socialtjänsten kan arbeta för att förebygga, upptäcka, utreda och ge insatser till barn och unga vuxna som involverats, eller riskerar att involveras i våldsbejakande extremism.

En stadsövergripande vägledande rutin för hur personal inom staden ska agera vid oro och/eller vid händelser som kan ha anknytning till våldsbejakande extremism har tagits fram av stadsledningskontoret. Vägledningen gäller för stadsdelsförvaltningens personal och ska börja implementeras under 2018. Se nedan bild och i bilaga 1.

Bild 1. Vägledande rutin för stadens arbete vid oro och händelser

Föreningsbidrag och användning av lokaler från Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning

För att få föreningsbidrag från Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning ska föreningen vara politiskt- och religiöst obunden, demokratisk och jämställd. Föreningar som får bidrag ska följa förvaltningens riktlinjer för föreningsbidrag. Det innebär att föreningens verksamhet ska vila på demokratiska principer och ta avstånd från våldsbejakande uttryck och åsikter. Föreningar som uppmuntrar till våldsbejakande extremism kommer att fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant.

Förvaltningen utreder fortfarande hur den kan hjälpa föreningar att nyttja förvaltningens lokaler när de inte används av verksamheterna. Vid denna användning bör samma principer gälla som vid beviljande av föreningsbidrag, dvs att föreningens verksamhet vilar på en demokratisk grund. Vid utlåning av lokaler bör förvaltningen be att få se det program som ska anordnas vid tveksamhet om syftet med arrangemanget. Kontroll och uppföljning av att ekonomiska medel eller lokaler inte upplåts till personer eller organisationer med koppling till våldsbejakande extremism sker genom att ansvarig tjänsteperson följer förvaltningens riktlinjer för föreningsbidrag.

Tabell 1. Förebyggande arbete

Förebyggande insats	Ansvarig aktör	Samverkan	Tidspan	Uppföljning
Utbildning i hedersproblematik för personal inom förvaltningen	Förvaltningens jämställdhetsstrateg		Under 2018	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning
Föreningar som får bidrag ska följa förvaltningens riktlinjer för föreningsbidrag	Avdelningschef kultur, fritid och demokrati och stadsdelsnämnd		Under 2018 och 2019	Uppföljning görs året efter utbetalning
Vid utlåning och uthyrning av lokaler säkerställa att föreningens verksamhet vilar på demokratisk grund och att även arrangemanget i lokalen gör det	Enhetschef för den verksamhet som hyr/ lånar ut lokalen	Idrottsförvaltningens-, kulturförvaltningens och utbildningsförvaltningens ansvariga för bokning av lokaler	Under 2017 och 2018	Följs upp av enhetschef
Säkerställa att personal inom fritid, fält och socialtjänst får	Avdelningschefer Beställare, Individ och		Under 2017 och	Följs upp i ordinarie

utbildning för att kunna upptäcka tecken på radikaliserings och förekomst av våldsbejakande extremism	Familjeomsorg barn och unga och vuxen, Kultur, fritid och demokrati		2018	verksamhetsuppföljning
Våldsförebyggande arbete enligt MVP-metoden (Mentors in Violence Prevention) i Hagsätra och Rågsved	Utbildningsförvaltningen	Fritid, fält och socialtjänst	Start augusti 2017 och pågår 2018	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning
Våldsförebyggande arbete i förskolorna i Rågsved och Hagsätra	Förskoleavdelningen		Start 2018	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning
Utveckla den förvaltningsövergripande gruppen som ansvarar för att sprida information om våldsbejakande extremism inom förvaltningen	Förvaltningens kontaktperson för våldsbejakande extremism	Förvaltningens verksamhetsavdelningar	Under 2018	Följs upp i verksamhetsberättelse 2018
Implementera stadens vägledning och vid behov ta fram lokalt stöd för verksamheterna hur de ska agera när de kommer i kontakt med våldsbejakande extremism	Förvaltningens kontaktperson för våldsbejakande extremism	Förvaltningens verksamhetsavdelningar	Under 2018	Följs upp i verksamhetsberättelse 2018

Förhindrande arbete

Det förhindrande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot personer som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer.

Avhopparverksamhet

I Stockholms stad ska socialtjänsten ha förmåga och förutsättning att underlätta för dem som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska kunna vidtas skyndsamt. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna extremistiska miljöer, bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet.

I förvaltningen finns sociala insatsgrupper för åldrarna 13-29 år. De riktar sig till flickor och pojkar, kvinnor och män, som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil. Inom ramen för detta arbete finns även möjlighet att ta emot personer som vill lämna extremistmiljöer. En förutsättning för att ge stöd till personer som fyllt 18 år är att de har en egen vilja till förändring.

Därutöver kan socialtjänsten ge behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt socialtjänstlagen och lagen om vård av unga (LVU) och erbjuda råd och stöd. Alla insatser som beviljas och ges utgår från de individuella behov och förutsättningar som råder i det enskilda fallet.

Personal som arbetar med individer med koppling till våldsbejakande extremism behöver få relevant kompetensutveckling för uppdraget. Stadsdelsförvaltningen ska säkerställa att berörd personal deltar i de stadsövergripande utbildningarna och får ytterligare kompetenshöjande insatser för uppdraget under 2018.

Stöd till anhöriga

Om socialtjänsten får kunskap om anhöriga eller närstående till personer som är involverade i våldsbejakande extremism ska de informera om att stöd finns att få genom det anhörigstöd som finns inom förvaltningens verksamheter.

Stödet ges på Föräldramottagningen på Familjens hus. Stöd till anhöriga till vuxna personer ges genom förvaltningens öppenvårdsmottagning och övrigt anhörigstöd.

Personal som ska stötta anhöriga behöver få relevant kompetensutveckling för uppdraget. Stadsdelsförvaltningen ska säkerställa att berörd personal deltar i de stadsövergripande utbildningarna och får kompetens för uppdraget under 2018. Samverkan mellan de olika verksamheter som ger stöd ska utvecklas under 2018.

Tabell 2. Förhindrande arbete

Förhindrande arbete	Ansvarig aktör	Samverkan	Tidsplan	Uppföljning
Säkerställa att personal som arbetar med social insatsgrupp får utbildning för att kunna upptäcka tecken på radikalisering och förekomst av våldsbejakande extremism	Avdelningschefer Individ och familjeomsorg Barn och Unga och Vuxen		Under 2017 och 2018	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning
Säkerställa att personal som arbetar med att ge stöd till anhöriga ska få relevant utbildning för uppdraget, samt att samverkan sker inom förvaltningen	Avdelningschefer Beställare, Kultur, fritid och demokrati och Individ och Familjeomsorg vuxen	Anhörigstöd för vuxna och föräldrastöd för barn och unga	Under 2017 och 2018	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning

Samverkan

Samverkan avseende våldsbejakande extremism infogas i den befintliga samverkan som finns idag kring barn och ungdomar mellan skola, socialtjänst, polis, fritid, fält och förskola, så kallad SSPF. När det gäller oro kring enskilda barn och ungdomar sker samverkan enligt normala rutiner för orosanmälan till socialtjänsten.

Förvaltningen ser ett behov av att utveckla samverkan kring vuxna personer på individnivå.

Samverkan kring fenomenet våldsbejakande extremism sker inom lokala brottsförebyggande rådet inom Enskede-Årsta-Vantör (kompetensutveckling, förekomst av tecken lokalt, mm) och formerna kommer att fortsätta utvecklas under året.

Samverkan med civilsamhället avseende att förebygga och upptäcka våldsbejakande extremism har påbörjats. Förvaltningen ser att det är viktigt att samverka med civilsamhället i allmänhet, och i synnerhet i dessa frågor.

Tabell 3. Samverkan

Samverkan	Ansvarig aktör	Samverkan	Tidsplan	Uppföljning
Fenomenet våldsbejakande extremism diskuteras på varje möte i lokala brottsförebyggande rådet.	Stadsdelsdirektör och preventions-samordnare på stadsdelsförvaltningen.	Deltagare lokala brottsförebyggande rådet i Enskede-Årsta-Vantör	Började 2017 och fortsätter under 2018.	Protokoll skrivs vid varje möte.
Fenomenet våldsbejakande extremism diskuteras på varje samverkansmöte mellan	Preventionssamordnare på stadsdelsförvaltningen	Deltagare i SSPF, dvs skola, socialtjänst, polis, fritid, fält, förskola	Påbörjades 2017 och fortsätter under 2018	Minnesanteckningar förs vid mötena.

skola, socialtjänst, polis, fritid, fält, förskola, s.k. SSPF-möte				
Samverkan med civilsamhället för att upptäcka och förebygga våldsbejakande extremism	Avdelningschef Kultur, fritid och demokrati		Under 2018	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning

Kompetenshöjande åtgärder/insatser

Behovet av kunskapshöjande åtgärder är fortsatt stort. Som ett led i det stadsövergripande stödet beslutade juridiska avdelningen, i slutet av januari 2018, en rättspromemoria som belyser juridiska förutsättningar för delar av kommunens arbete och stadens vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att lanseras under våren 2018.

Det finns en stadsövergripande utbildningsplan för området våldsbejakande extremism. Under hösten 2017 genomfördes en grundläggande utbildning där medarbetare från Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning deltog. Grundutbildningen kommer genomföras igen under hösten 2018. Med början i april 2018 kommer fördjupningsutbildningar riktade till prioriterade verksamheter såsom socialtjänstens mottagningsenheter, arbetsmarknadsförvaltningens uppsökare, utbildningsförvaltningens rektorer, lärare m.fl. Fördjupningsutbildningarna planeras i samverkan mellan den centrala samordnaren och respektive förvaltning.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida. På sidan finns en presentation som innehåller grundläggande information om våldsbejakande extremism,

symboler, lokalt och nationellt stödmaterial, rapporter, boktips och poddar för ytterligare kunskapsinhämtning, filmade föreläsningar m.m. Därutöver anordnas, med början 2018, kunskapshöjande föreläsningar på området. Dessa är öppna för stadens alla medarbetare. I februari föreläste Försvårshögskolan och i maj föreläser FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. Föreläsare för hösten är ännu inte bestämt. Dessa föreläsningar filmas och läggs på intranätssidan för att tillgängliggöras för så stor del av stadens medarbetare som möjligt.

Uppföljning

Arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism ska följas upp i ordinarie verksamhetsuppföljning. Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar.

Uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom lokala brottsförebyggande rådet, samverkan SSPF och inom ramen för samverkan med lokalpolisen. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild.

Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertialrapport 1 2019. I revideringen ska status på föregående års vidtagna åtgärder framgå.

Bilaga 1 Rutin

Rutin för Stockholms stad vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism

